

IX

Phaedrus

De fleste litterære genrer har fundet deres form i oldtidens Grækenland: dramaet (tragedie og komedie), lyrik, historieskrivning, filosofi, epos osv er genrer, som lå klar allerede i det 5. årh. f.Kr. Romerne overtog genrene og tilpassede dem den romerske smag. Det er også tilfældet med fablen (*fabula*), en fortælling på vers eller prosa, som går tilbage til den græske fabeldigter Æsop fra det 6. årh.f.Kr. Den romerske digter Phaedrus (1. årh. e.Kr.) hentede sit stof fra Æsop og omformede disse fortællinger, som ofte var om dyr, til letløbende vers. Med Phaedrus er vi i den tidlige kejsertid, hvor ytringsfriheden ganske vist er til stede, men man skulle nok vogte sig for at sige tingene alt for ligeud. Derfor er fablen en velegnet genre til at få sagt sandheder om menneskets natur (måske især magthavernes) og samfundets uretfærdigheder. Fablen indledes eller afsluttes med en kort, pointeret morale.

Om Phaedrus selv vides ikke meget: en frigiven slave fra Grækenland, som lærte sig latin og blev knyttet til kejser Augustus' hof. Phaedrus skrev sine flere hundrede fabler under Augustus' efterfølgere, Tiberius og Caligula.

- ab-stūlit** se *au-fero*
acerbus *adj* sur, umoden
ad-scribō *vb* 3 *tr* tilskriver
aiō *vb* *intr* siger
aliēnus *adj* fremmed
alius *indef pron* en anden
altus *adj* høj
ante *præp m* *akk* foran
ap-petō *vb* 3 *tr* søger at få fat i
at *par* *konj* men
au-ferō *vb* 3 *tr* fjerner, berører;
abstulit er perfektum
ensor *m* 3 en kritiker
cerebrum *n* 2 hjerne
cieō *vb* 2 *tr* hidkalder; lader lyde
commūnis *adj* almenmenneskelig
co-actus *adj* tvunget
(egl perf part af cogo)
cum *hyp* *konj* når; selvom
debeō *vb* 2 *tr* bør
dedit se *do*
dē-linguō *vb* 3 *intr* fejler
dictus *adj* sagt (*egl perf part af dico*)
dis-cēdō *vb* 3 *intr* går bort
dō *vb* 1 *tr* giver; *dedit* er perfektum
duo *numerales* to
ē-levō *vb* 1 *tr* bagatelliserer
et *par* *konj* og
exemplum *n* 3 eksempel
ex-pectātiō [*expectation-*] *f* 3
forventning
ex-trīcō *vb* 1 *tr* udretter
faciō *vb* 3 *tr* gør
famēs *f* 3 sult
forte *adv* ved et tilfælde
Fortūna *f* 1 Fortuna (lykkens
og skæbnens gudinde)
gemitus *m* 4 stønnen
glōria *f* 1 berømmelse
gravis *adj* tung
- habeō** *vb* 2 *tr* har
hāc *dem* *pron* denne (*f* *abl* *sg*)
hoc *dem* *pron* dette (*n* *nom*
og *akk* *sg*)
honor *m* 3 ære
ille *dem* *pron* det (bjerget)
(m *nom* *sg)*
illis *dem* *pron* dem, 'de mennesker'
(m *dat* *pl)*
im-mānis *adj* voldsom
im-pōnō *vb* 3 *tr* lægger på
im-posuit se *im-pono*
in *præp m* *akk* ind i/*m* *abl* i
inquit *vb* siger, sagde
Iuppiter *m* 3 romernes øverste gud
magnus *adj* stor
malum *n* 2 onde, fejl
mināris *vb* 1 *tr* 'du truer med,
praler med'
mūs [*mur-*] *m/f* 3 mus
mātūrus *adj* moden
māximus *adj* størst (*superlativ*
af *magnus*)
mōns *m* 3 bjerg
nihil *indef pron* intet (*akk* *sg*)
noster *poss pron* vores
nōbis *pers pron* os (*dat*)
nōlō *vb* *tr* vil ikke
nōn *adv* ikke
nōn-dum *adv* endnu ikke
pariō *vb* 3 *tr* føder
parturiō *vb* 4 *intr* skal til at føde, har
fødselsveer
pectus [*pector-*] *n* 3 bryst
peperit se *pario*
pēra *f* 1 tværsæk
per-sōna *f* 1 maske (til skuespillere)
pos-sum *vb* *tr* kan
post *præp m* *akk* bag
potuit *perf* af *possum*
- proprius** *adj* egen
quae *rel pron* 'de ting som'
(n *akk* *pl)*
quam *rel pron* 'den' (*f* *akk* *sg*)
quantus *adj* hvor stor
-que *par* *konj* og
quī *rel pron* 'de som' (*m* *nom* *pl*)
quī *rel pron* som (*m* *nom* *sg*)
quibus *rel pron* hvem (*m* *dat* *pl*)
re-plētus *adj* fyldt (*med* *abl*)
rēs *f* 5 ting; *hac* *re*
af denne grund, derfor
saliō *vb* 4 *intr* spinger
scriptus *adj* skrevet (*egl*
perf part af scribo)
sēnsus *m* 4 sans; forstand,
tænkeevne
sibī *refleks pron* sig (*dat*)
simul *hyp* *konj* så snart som
speciēs *f* 5 skønhed
summus *adj* højest
sus-pendō *vb* 3 *tr* hænger
sūmō *vb* 3 *tr* tager
tangō *vb* 3 *tr* rører
tergum *n* 2 ryg
terra *f* 1 jord; land
tibī *pers pron* dig (*dat*)
tragicus *adj* tragisk
tribuō *vb* 3 *tr* tildeler
(her perfektum)
ut *hyp* *konj* da
verbum *n* 2 ord
videō *vb* 2 *tr* ser; *viderat*
pluskvamperfektum 'havde set'
vīnea *f* 1 vinstok
vīs *f* 3 kraft
vitium *n* 2 fejl, last
vulpēs *f* 3 ræv
ūva *f* 1 vindrue

IX Phaedri Fabulae

Ræven og tragediemasken

Personam tragicam forte vulpes viderat:
'O quanta species', inquit, 'cerebrum non habet!'
Hoc illis dictum est, quibus honorem et gloriam
Fortuna tribuit, sensum communem abstulit.

(*Fabula I,7*)

En ræv havde engang set en tragediemaske. Så sagde den: 'Tænk, at sådan en skønhed ikke har nogen hjerne!' Dette er tilegnet dem, som Skæbnen har givet ære og værdighed, men ikke sund fornuft.

Bjerget som fødte

Mons parturibat, gemitus immanes ciens,
eratque in terris maxima expectatio.
At ille murem peperit. Hoc scriptum est tibi,
qui magna cum minaris, extricas nihil.

(*Fabula IV,24*)

Bjerget havde fødselsveer og udsendte en voldsom stønnen, og der var de største forventninger på jorden. Men det fødte en mus. Dette er skrevet til dig, som bruger store ord, men intet udretter.

Ræven og druerne

Fame coacta vulpes alta in vinea
uvam appetebat summis saliens viribus;
quam tangere ut non potuit, discedens ait:
'Nondum matura est; nolo acerbam sumere!'
Qui facere quae non possunt verbis elevant,
adscribere hoc debebunt exemplum sibi.

(*Fabula IV,3*)

Tvunget af sult forsøgte en ræv at få fat i en drueklase højt oppe i en vinstok, og den hoppede og sprang af alle kræfter. Da den ikke kunne få fat i den, sagde den på vej bort: 'Den er ikke moden endnu, jeg vil ikke have sure vindruer.'

De folk, som i ord bagatelliserer de ting, som de ikke er i stand til at gøre, bør lægge sig dette eksempel på sinde.

Menneskets to sække

Peras imposuit Iuppiter nobis duas;
propriis repletam vitiis post tergum dedit,
alienis ante pectus suspendit gravem.
Hac re videre nostra mala non possumus;
alii simul delinquent censores sumus.

(*Fabula IV,10*)

Jupiter har lagt to sække på os; en, der var fyldt med vores egne fejl, lagde han på ryggen af os, mens han hængte den, der var tung af andres fejl foran på brystet. Det er grunden til, at vi ikke kan se vores egne fejl, men straks er over de andre, når de har forset sig.

Romerne holdt meget af fabler, og denne mosaik kan meget vel være inspireret af en historie om 'den stærkeres ret'. Museo Nazionale, Napoli.